

Vlada naj poskrbi za potrebna učila in naj tudi na nekak način pomore ubožnim slojem do nabave cenejšega blaga za obleko.

Vse zbrano učitelstvo obžaluje, da se zavodno slov. učitelstvo vedno napada in blati v tujščinskem časopisu. Ako posameznik res kaj zakrivi, naj se osebno pokliče na odgovor, ne pa da se polena lomijo čez cel učiteljski stan. — V prihodnje bomo tudi mi začeli izvajati konsekvence.

Ker je čas za izdelanje podrobnega učnega načrta za vse šole v Prekmurju pri tej obilni tvarini prekratko določen, se naprosi g. nadzornika, da se do prihodnjega zborovanja sestavi samo normalni načrt za vse stopnje.

Za referente se določijo:

Za 3razrednico: Čuček Fr., Crnko Stanetič Tilka. Za 4razrednico: Šprager, Krebs, Sep. Za 5razrednico: Telkaš, Antauer, Pavlič. Za 2razrednico: Capuder, Požegar, Gaberc. Za 1razrednico: Zupančič, Paulich, Vranjek.

V učiteljsko razsodišče se izvolijo:

Predsednik: Požegar; namestnik: Titan; 1. prisodnik: Gaberc; 2. prisodnik: Stanetič Tilka; 1. namestnik: Preininger; 2. namestnik: Kallat Angela.

Poročilo o delegacijskem zborovanju je podal g. nadzornik Jurko.

Iz tega poročila in o kongresu v Beogradu smo si osvežili posebno nekatere splošne točke programa Udruženja, ki so za nas tu najbolj pesteri in katerih udeležitev je za nas krivava potreba:

»Šola bodi prosta vmešavanja cerkve; prosto varuštva raznih vplivnih strank. — Šola bodi nacionalna! — Samo strokovnjaki učitelji naj odločajo o šoli in učiteljsku.« — Da ne bi bile to več dolgo samo naše pobožne želje! —

H korzu smo zaznali še veselo dejstvo, da stele naše društvo danes že 75 članov. Upajmo, da bo še sčasoma, ko se malo pojavi učiteljsko društvo eno na vsaki strani. — Poverjeništvu v Ljubljani. — Prihodnje zborovanje se določilo za 6. november.

+ Učiteljsko društvo litjskega okraja zboruje 16. t. m. ob 10. uri na 1. mestni deški ljudski šoli v Ljubljani, Komenskega ulica. Pri obhajanju društvene tridesetletnice pričakuje polnoštevne udeležbe — odhor.

Kronika.

— Šolski štrik na Češkem. »Prager Abendzeitung« javlja, da so pričele stavkati nemške šole na Češkem. Vse šole v republikah so zaprte.

— Znižanje cen knjigam. Nemška knjigarska zveza je sklenila, da zniža cene vsem knjigam in listom ter da po možnosti ukine draginski povziranje za svoje edicije. Kdaj bomo pri nas kaj takega dočakali? Čas bi pač že bil!

— V dneh 10., 11. in 12. avgusta t. l. se je vršil v Bordeaux-u učiteljski kongres, ki je imel ustvariti »Učiteljsko Internacionalo«, katerega so se udeležili učiteljski zastopniki različnih narodov.

— Obvezen telovadni pouk za dekleta bodo uvedli na vseh obrtnih in srednjih šolah na Francoskem.

— Islandija, ki se je odcepila od Danske in tvori zdaj avtonomno državo, ima 90.000 prebivalcev in nobenega analfabela. Šolski pouk traja tam od oktobra do maja.

— Francoska za učiteljske upokojence. Francoska zbornica in senat sta glasovala v februarju in marcu t. l. za zakon o ureditvi pokoj. vseh drž. upokojencev, h katerim spadajo tudi učitelji. Zakon določa, da znaša stalni povšek pokojnin od 1. januarja t. l. 100% za vsoto 750 Fr., 50% za vsoto od 750 do 1800 Fr., 25% za vsoto od 1800 Fr. do 6000 Fr. Tako dobiva učitelj, ki je bil upokojen s svoto 7500 Fr. naslednje pokojnino: Stara pokojnina 1500 Fr., več 100% 750 Fr., več 50% 750 Fr. — 2635 Fr. Za učiteljske vdove in sirote znašajo stalni povški 100% do vsote 375 Fr., 50% za vsoto od 375 do 900 Fr. in 25% za vsoto od 900—3000 Fr.

— Šolstvo na Kitajskem v predrevolucijski dobi. Ping Ling je objavil v Pedagogical Seminary nekaj autobiografskih podatkov iz svojega življenja, ki kažejo, kakšne cilje je imelo šolstvo in kakšnih metod so se Kitajci posluževali pri njem v predrevolucijski dobi. Na Kitajskem so učitelja in šole visoko cenili, a vendar je država oba povsem zanemarjala. Stari sistem vzgojevanja je bil ustvarjen tako, da je uničeval vsakotero individualnost, navajal je človeka živeti le od preteklosti, da bi se le ohranil stari družabni red. Čeravno se država ni zanimala dosti za šolstvo, vendar je imela vsaka vas svojega učitelja, večkrat celo tudi lastno šolsko poslopje. Ping Ling je zahajal v svoji mladosti v tako poslopje, ki je imelo eno edino veliko sobo. Ta ni imela nikakega poda, ampak učenci so sedeli v krogu razpostavljeni ter v bližini tleh. Poslopje je bilo krito s slamo. Najznamenitejši dan v življenju mladega Kitajca je bil prvi šolski dan. Poslali so ga k notku praznično obličeneča. Tam se je moral najprej globoko prikloniti pred podobo Konfucija in pozdraviti na isti način svojega učitelja. Začeli so dolgi šolski dnevi. Počitniški dnevi pa so bili redki. Tudi ni poznal počitkov v opoldanskih urah. Učni načrt je bil obširen, čeravno po vsebini ubog. Učenci so se morali od 6. do 7. leta naučiti 400 do 500 zna-

menj kitajskega pisma. Na pamet so se morali učiti vsebino obširne čitanke, ki je vsebovala samo tribesedne stavke, s čudovito natančnostjo rimane. Istotako so učenci morali obvladati na pamet obširne in mnogovrstne biblijske knjige. Ves pouk je sledel na memoriranje; kazni so bile telesne in strašne. Kdor je hotel doseči najvišjo stopnjo akademske izobrazbe, se je moral podvreči izpitom, ki so se vršili po toliko in toliko dnevnem ločenju kandidata od ostalega sveta. Zgodilo se je, da so bili zaprti kandidati držani tako strogo, da so — pomrli. Po Ling Pingu je dosegel ta sistem šolstva sledeče: 1. Ustvarjal je eden tip človeka, ki je bil konservativen in ljubitelj miru. 2. Pospeševal je in dal vrednost samo intelektu, a obenem uničeval vrednost znanstva. 3. Uničeval je telesno duševno razvitost kroge. 4. Gojil je v visoki, a enostranski meri moralo; to je bil tudi edini uspeh celega sistema.

Vsak Jugoslovan mora biti član „Jugoslovanske Maticel“

Iz Jugoslavije.

— Naredba o novih draginskih dokladah za državne aktivne in upokojene državne nameščence ter njih sirote, ki je izšla dne 7. t. m. v »Službenih Novinah« št. 221, stoji v veljavo s 1. oktobrom t. l. in se obiaji v celoti v eni prihodnjih številki »Uradnega lista«. Z likvidacijo novih draginskih doklad se le že pričelo. Istotako je finančno ministristvo elasom »Stužbenih Novin« z dne 8. t. m. D št. 222, uvažujoč sedanje živlenske razmere na novo uredilo pristojbine in dnevnice glede povračila potnih stroškov državnih nameščencev za službena potovanja in selitve. Tudi ta naredba je veljavna od dne 1. oktobra t. l. dalje in jo obiaji »Uradni list«. — Tej notici dodajemo, da je naše strokovno tajništvo posredovalo te dni pri predsedstvu višjega šolskega sveta in pri knjigovodstvu na deželni vladi, da bi se nove draginske doklade tudi učiteljsku čimpreje izplačale. Dobilo je zagotovilo, da se to izvrši 1. novembra; prej pa ni mogoče, ker so plače za november že likvidirane.

— Speštulno zakone in uveljavimo njih avtoriteto — zahtevalno stanarino in drva! Kakor poroča »Narodna Prosveta« se je zagrebško učiteljsko društvo energično zavzelo za to, da se uveljavi člen 33. toč. 4. zakona o narodnih šolah z dne 23. julija 1919. Dosedaj je bila v Zagrebu odmerjena stanarina XI. čin. razr., ki je znašala letno 180 din. ali 720 kron. To stanarino so dobivali vsi učitelji, ki nimajo naturalnega stanovanja. O odškodnini za drva ni bilo govora. Drva in premoz so dobivali le oni, ki so imeli naturalno stanovanje. V banki naredbi o izvedbi zakona o nar. šolah z dne 23. jul. 1919 se pa vrašanje stanarine in kuriva bušča popolnoma redotakmično in tako dobi učiteljsvo v Zagrebu še vedno stanarino XI. čin. razr. drž. uradnikov, a odškodnine za drva — nobene. Ker pa za 15 din. mesečno ne dobi nihče v Zagrebu stanovanja in stane voz drv 1000 kron (250 din.) se je obrnilo učiteljsko društvo v Zagrebu do mestne uprave da zviša stanarino odgovarjalno X.—VII. čin. razredu in izplača tudi odškodnino za kurivo, ki gre učiteljsku po zakonu z dne 23. jul. 1919. — Kakor razvidno preiema učiteljsvo v Zagrebu vsaj staro stanarino poleg svoje nlače in draginskih doklad. V Sloveniji je na po uveljavljeniu zakona z dne 23. jul. 1919 odpadla še stara stanarina in je slavni višji šolski svet in poverjeništvu za uk in hogočastje kar kratkomalo prezrlo to vrašanje in ga je na račun molččnosti učiteljske odstavilo z dnevnega reda realizacije.

— Nove učiteljske penzije. Državni svet je rešil pritožbo tov. Birkoviča, ki ga je minister prosvete upokojil po 1. sept. 1919 še s staro penzijo, na ta način, da ga mora ministristvo prevesti s 1. decembrom 1919 na novo plačo po zakonu o nar. šolah z dne 23. jul. 1919 in mu od tega dne tudi izplačevati pokojnino po tem zakonu. Številka rešitve državnega sveta se glasi 1774, od 21. maja 1920. — Ta rešitev je važna za vse one, ki so bili upokojeni po 1. septembru 1919 in se lahko nanjo sklicujejo, če se jim je priznala še stara pokojnina.

— Slovensko ljudstvo in Vrstovškovi nadzorniki. Kmetijski list, glasilo »Samostojne kmetijske stranke« prinaša sledeči članek: Ljublianska inkvizicija. Tako imenujejo novo odredbo deželne vlade o imenovanju okrajnih šolskih nadzornikov za Slovenijo. Proti volji velike večine slovenskega učiteljsva proti volji ljudstva se je izvršilo to imenovanje. To je zopet nova slika slovenske demokracije. Česa vsega se bo še spomnila ta naša nesrečna vlada? Ali nima drugega dela kot vedno ljudstvo razburjati. enkrat de-

lavce, drugič kmete in sedaj naj pridejo zopet na vrsto slovenski učitelji. In v ten za nas tako kritičnih časih! Ali misli vlada, da smo obdani s kitajskim zidom da ne pride od nas nobena vest v svet? Vse, kar se noče udati klerikalnemu razdirajočemu absolutizmu, mora iti skozi šibe. Isra usoda ki je prežanihala nas samostojne kmete že nad eno leto, bo zadela sedaj slovensko učiteljsvo. Mi samostojni kmetje ne moremo iti molče preko tega vprašanja. Prava kmetijska izobrazba bo mogoča le skunno s svobodnim slovenskim učiteljsvom na deželi. Učitelji-suzniti ne bodo vzgojili odločnih in zavednih kmetov, kakršne mi kmetje potrebujemo. Ne smemo prezreti, da se je prej omenjeno imenovanje izvršilo tik pred volitvami. Gre za klerikalno nadvlado. Velik del učiteljsva še ni pokazal svoje politične harve gotovo da je da se ne ožreva za klerikalno nadvlado dria. Verstovška ki luče slovenskega učitelja zasuzniti. Temu učiteljsvu hočejo spraviti na vrat svoje nadzornike ki bodo preiskovali njih politično prepričanje in jim, če ne bi trobili v njihov rog zavezali usta. V zvezi s tem so nastavljanje, prestavljanje in odstavlanje učiteljev ter razne šikane, ki bi si jih izmislila ta inkvizicija. »Slovenec«, elasilu SLS, že pripravila pot za huiskanje proti učiteljem: v krajinah šolskih svetih se že pričenia govja. Za liberalce bodo khalci učitelje prav tako, kakor so nas samostojne kmete in vera bo v nevarnosti. In kaj bo iz tega? Malo več huiskanja, malo grše življenje in večje sovraštvo med ljudmi a veri bo to le škodovalo. Boi tei starih krajinah šolskih svetov avstrijskih patriotičnih ostankov bo brezuspešen proti zavednemu učiteljsvu, ki je v volski dosti preostalo zaradi svojega prepričanja, med tem ko so ti krajinah šolski sveti volsko za domačo nečjo prespali. To bo zadnje žalostno delanje slovenske klerikalne vlade. Mi samostojni kmetje pa smatramo ta napad na samostojnost učiteljsva za napad na našo samostojnost in odločno nevemo da se bomo s slovenskim učiteljsvom borili ramo ob ramo proti ljubljanski inkviziciji. — Kmet. — Prohibitev tega članka smo namenoma odlagali, ker smo še vedno nekoliko verovali v dostojnost in pravičnost naše vlade in ker smo upali da bo uvidela ta vlada svoje nasilno krivico in jo poravnila. Pričakovali smo zaman. Zgodovina tega nasilstva se sledeča: Imenovati okrajna šolske nadzornike ima pravico le ministristvo v Beogradu. Ker pa se je poverjenik dr. Verstovšek bal, da bo ministristvo imenovalo nestrankske šolske nadzornike na ta mesta se je uprl ministristvu in imenoval na lastno nest svoje strankske pristaše in agitatorie. Vsled tega grozi nastati pravocata anarhija med učiteljsvom. Napredno učiteljsvo ki je organizirano v Udruženju Jugoslovenskega Učiteljsva (U. J. U.) noče priznati teh nepostavno imenovanih okrajnih šolskih nadzornikov ter ima tudi čisto prav. Klerikalno učiteljsvo, združeno v »Slomškovi zvezi« da zopet grozi da ne bo priznalo tistih nadzornikov ki bi jih imenovalo ministristvo. Tako se varuje pri nas na naiviših mestih državna avtoriteta. Tako anarhistično si predstavljajo naši klerikalci takozvano samouravo (avtonomio) Slovenije. To bi bila le obnovljena Šušteršičeva strahovlada. (Onomba uredništva Kmetijskega lista.)

— Šolski nadzorniki v Sloveniji. »Narodna Prosveta« poroča: Minister prosvete je brzujavo razrešil vse šolske nadzornike v Sloveniji, ki jih je nezakonito in samolastno imenoval prosvetni poverjenik v Ljubljani, in je ponovno zahteval temopredloge o tem. Oziraje se na predlog, a ne upoštevajoč zahteve klerikalcev, ki se protivijo zakonu in rešitvi ministrskega sveta in upoštevajoč predloge referenta v višjem šolskem svetu ter upoštevajoč sposobnost vseh kandidatov, je minister prosvete imenoval okr. šolske nadzornike, vzete deloma iz predlogov poverjenika in deloma iz predlogov na seji viš. šolskega sveta.

— Delo za novi šolski zakon v kraljevini SHS. V ministristvu prosvete zbirajo sedaj predloge in imenja učiteljskih društev in drugih faktorjev katerim je bil poslan načrt šolskega zakona ki ga je izdelal Prosvetni Odbor v Beogradu 1. 1919. Ko se ta ureditev raznih mišljeni konča, se bo izdelal nov načrt zakona o narodnih šolah za celo kraljevino SHS. To delo se prične naibže že tekom tega meseca. V prvi vrsti se belleže: vse ono kar se je no izkušnih pokazalo kot neobhodno potrebno da se vnese v zakon, a se dosedaj ni upoštevalo. Opozarjajo se zaradi tega vsi činitelji in sodelavci, da lavijo nedostatke, ki so jih opazili v načrtu, a bi bilo o njih zakonito ureditve da to javijo nemudoma ministristvu prosvete. (Oddeleniu za osn. nastavu.)

— Iz XIV. seje višjega šolskega sveta. V četrtek dne 30. septembra se je vršila seja višjega šolskega sveta. Podpredsednik višji šolski nadzornik dr. Grafenauer je otvoril sejo in ugotovil sklepčnost. Pred prehodom na dnevni red se je spominjal umrlega člana višjega šolskega sveta kanonika Majena ter pozdravil novega člana Božidara Betrianija. Poverjeništvu za socialno skrbstvo je namreč razrešilo Fr. Lavtizarja od zastopstva v višjem šolskem svetu in imenovalo na njegovo mesto Betrianija. Nato se pritožuje nadučitelj Štrukelj, zakaj so se brez njegove vednosti vršila pogajanja glede nameščenja stalnega referenta za ljudsko šolstvo v Sloveniji v ministristvu prosvete. Potem so poročali višji šolski nadzorniki in referenti o raznih tekočih zadevah: personalije na srednjih in meščanskih šolah, podaljšanje študijskih dopustov, razširjenje šol, predlogi okrajnih in krajinah šolskih svetov pri oddajanju služb itd. Sklenilo se je, da se dekreti onih meščanskih in srednješolskih učiteljev, ki ne morejo ali nočejo nastopiti službe, razveljavijo, oz. predlagajo v razveljavljenje. Pritožba zoper imenovanje nadučiteljice v Konjicah se je odklonila. Nadučitelju Dobniku se je ob vstopu v pokoj izrekla zahvala in priznanje. Potem se je prešlo na dnevni red. Nadzornik za risanje na srednjih šolah A. Koželj se je imenoval za nadzornika risanja tudi na meščanskih šolah v šolskem letu 1920/21. Pri tej priliki je predlagal član višjega šolskega sveta L. Jelenc, naj se nadzorstvo za meščanske šole preosnuje v smislu resolucije Dragotina Humeke, ki je bila sprejeta na letošnjem učiteljskem delegacijskem zborovanju v Mariboru. Nasvetoval je, da naj predsedstvo višjega šolskega sveta prouči to vprašanje in stavi na eni prihodnjih sej konkretna predloge. Predlog je bil soglasno sprejet. O stanovskih in političnih društvih srednješolcev je poročal višji šolski nadzornik dr. Poljanec. Predlagal je, da se zadeva prepusti v rešitev ministristvu prosvete. Potem se je vršilo dolgotrajno posvetovanje o predlogih slovenskega profesorskega društva o premembi naredbe o izpraševanju in redovanju v zrelostnih izpričevalih in dr. Predlogi so bili z nekaterimi spremembami sprejeti. Za nadučitelje so bili imenovani: Fran Friedl za nadučitelja pri Sv. Jerneju, Adolf Friedl v Svetinjah, Alojzij Intihar na Robu, Matija Kenda v Smedniku, Gustav Minkuš na Skaručni, Ivan Vuga v Komendi in Davorin Matko v Novem mestu. Učiteljske službe so dobili: Krista Petričeva, Antonija Hribernikova in Antonija Režabekova na dekliški šoli v Konjicah, Josip Pajtlar v Limbušu, Rudolf Predan, Ljudmila Glinšekova in Marija Sekirnikova v Rogoški Slatini, Javorškova na Skaručni, Avgusta Sever-Archova v St. Jerneju, Zorka Kostin-Bitežnikova v Igavasi; nadučitelj Tomaž Bitenc se razrešil od nadučiteljske službe v Bevkah in se prideli v službovanje na šoli v Škocjanu pri Turjaku. Nadučiteljska služba v Novi Štifti in St. Janžu na Dravskem polju in učiteljska služba v Svetinjah se znova razpiše; razpišejo se tudi učiteljske službe na Resniku, v Skomarjih, pri sv. Barbari v Slov. goricah, pri Sv. Benediktu v Slov. goricah, pri Sv. Juriju v Slov. goricah in pri Sv. Rupertu v Sl. g. Glede ureditve bolezenskih dopustov se sklene, da se vsak učitelj in vsaka učiteljica po celoletnem bolezenskem dopustu, ako še ni sposoben za službo, začasno upokoji.

S tem je bil dnevni red izčrpan in podpredsednik je zaključil sejo.

Opomba uredništva: To poročilo je v zadnji številki po neljubi pomoti izostalo.

— Za učiteljsvo meščanskih šol. Na prvi seji Glavnega Prosvetnega Sveta v Vojvodini je izbrana komisija ki se ima nečati z regulacijo plač meščansko - šolskemu učiteljsvu

— Odstranitev poverjeništev za uk in hogočastje. Pri letošnjem delegacijskem zborovanju v Mariboru je bil pri točki »Vprašanje nadzornikov« sprejet po delegaciji še naslednji dodatni prelog: »Odstranitev poverjeništev za uk in hogočastje bodi prva in najnujnejša naloga vseh pokrajinskih učiteljskih in profesorskih zvez v kraljevini SHS. Vse agende teh poverjeništev naj prevzamejo višji šolski sveti.«

— Prva sekretarica v ministristvu prosvete. Po predlogu organizacije beogradskih učiteljev je imenoval minister prosvete za sekretarico ministristva pro-